

2945

Բ. Գ. ՍՏԱԼԻՆ

ԲԱՑԼԹԵՎԻԶՄԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՆԱՄԱԿ ՀՊՐՈԼԵՏԱՐՍԿԱՅԱ ՌԵՎՈԼՅՈՒՑԻԱԿ ԺՈՒՐՆԱԼԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆԸ

Բ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

329.15 (47.41) (09)

V-90

ԳԻՆԸ 5 ԿՊՊ.

3 K 33

f-81

Պ Ե Յ Լ Բ Ա Յ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1932

11 NOV 2009

ՀԱՐՈՒՆԻ ԸՆԿԵՐՆԵՐԻ

Վճարար բողոքում եմ Սյուզիու «Բայլչեիկները գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի մասին նրա միջադատերազմյան ճգնաժամի շրջանում» հատկապես և կիսաարդիական հոգիածր «Պրոլետարական Ռեվոլյուցիա» ժուրնալում (№ 6 1930 թ.) վարպես դիտուսին հոգիած գեոեղիու դեմ:

Սյուզիին սինում է, վոր Լենինը (բայլչեիկները) թերադա-
հատում էր ցնարիզմի վտանգը գերմանական և առհասարակ նա-
խադատերազմյան սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ, այսինքն՝ թերա-
դադաում էր թողարկում ուղորտունիզմի վտանգը, ուղորտունիզ-
մի նկատմամբ հաշտվողականության վտանգը: Այլ խոսքով ասած,
բայ Սյուզիու, դուրս է գալիս, վոր Լենինը (բայլչեիկները) առ-
հաշտ պայքար չի մղել ուղորտունիզմի դեմ, վորովհետև ցնարիզ-
մի թերադադաումն էլ պաղես հրաժարումն և ուղորտունիզմի դեմ
ծափալուն պայքար մղելուց: Սյուզիու դուրս է գալիս, վոր Լե-
նինը պատերազմին նախորդող շրջանում գեոեղի իտական բայլչե-
իկ չի, վոր միայն իմպերիալիստական պատերազմի շրջանում
կամ նույնիսկ այդ պատերազմի վախճանին Լենինը դարձավ իտ-
ական բայլչեիկ: Սյուզիու է բարբառում իր հոգիածում Սյուզիին:
Իսկ դուք, վոխանակ իարանելու այս նորելուկ «պատմաբանին»,
վորպես դրադարուցի և ֆայլիֆիկատորի, դիտուսիայի մեջ էք
մտնում նրա հետ, նրան տրիտուն էք տալիս: Ձեմ կարող չտրոքել
Սյուզիու հոգիածը վարպես դիտուսին հոգիած մեր ժուրնալում
գեոեղիու դեմ, վորովհետև չի կարելի դիտուսիայի առարկայի
վերաճել Լենինի բայլչեիզմի հարցը, այն հարցը՝ Լենինը մղել է
սկզբունքային անհաշտ պայքար ընդդեմ ցնարիզմի, վորպես ո-
ւղորտունիզմի վորոշ տեսակի, թե չի մղել պայքար, յեղել է Լենինի
իտական բայլչեիկ, թե այլապես չի յեղել:

Ձեր «վարադրության կողմից» հայտարարության մեջ, վոր
ուղարկել էք Կենտկոմ հոկտեմբերի 20-ին, դուք ընդունում էք, վոր
իմրադրությունը թույլ է տվել սխալ, գեոեղիու Սյուզիու հոգ-
իածը վորպես դիտուսին հոգիած: Այդ, իհարկե, լավ է, չնա-
յած այն րանին, վոր իմրադրության հայտարարությունը յերե-
վան է գալիս մեծ ուղացումով: Բայց դուք մեր հայտարարության
մեջ թույլ էք տալիս նոր սխալ, հայտարարելով, վոր «իմրադրու-
թյունը թողարկանապես իրատ ախուալ և անհրաժեշտ է համա-
րում «Պրոլետարական Ռեվոլյուցիայի» եփրում պրորիմների այն
ամբողջ իմրի հետագա մշակումը, վորոնք կապված են բայլչե-
իկների նախադատերազմյան թերկորը Իտականցիոնալի Վա

Պետերսոնի տպարան

Գլավիտ 7056 (բ)

15.86061



ունեցած փոխհարարերու թշուառներն հետ: Այդ նշանակում է, վոր հուր մտադիր եք նորից քաշել մարդկանց դեպի դիակուսիա բայլելիքի աքսիոմա հանդիսացող հարցերի վերաբերմամբ: Այդ նշանակում է, վոր Լենինի բայլելիքի հարցը դուք նորից մտադիր եք արժանալից վերածել պրոբլեմի, վորը կարծա է «հետադարձարժան»: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ հիման վրա: Բոլորին հայտնի չէ, վոր լենինից մեր ծնվել է, ամեն և ամբողջ բոլոր գույնի ու պորտուրների, այդ թվում նաև ցենտրիզմի դեմ Արեմուտում (Կոնստանդնուպոլիս), մեզ մոտ յեղած ցենտրիզմի (Տրոցկի և Ուրիշներ) դեմ անողոր պայքար մղելով: Այս չեն կարող ծխել նույնիսկ բայլելիքի ուղղակի թըշնամիները: Այս արժանա չէ: Իսկ դուք մեզ ձգում եք հետ, վորք անելով աքսիոման վերածել պրոբլեմի, վոր յենթակա չէ «հետադարձարժան»: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ հիման վրա: Թերևս բայլելիքի պատմութեանը ծանոթ չլինելու հետևանքով: Թերևս ի սեր վառած լիբերալիզմի, վորպեսզի Այուդիկները և Տրոցկու այլ աշակերանները չկարողանան ասել, թե իրենց բերանը փակում են: Բավական տաքորինակ լիբերալիզմ, վոր կիրառվում է ի հաշիվ բայլելիքի կենսական շահերի...

Խմբագրութունն իսկապես Սյուցկու հոգովածում ի՞նչն է համարում դիակուսիոն քննութեան արժանի:

1. Սյուցկին պնդում է, վոր Լենինը (բայլելիքները) չի տարել գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ու պորտուրիստների, նախապատերազմյան շրջանի II Ինտերնացիոնալի ու պորտուրիստների հետ կապերը խզելու, նրանցից անջատվելու գիծ: Դուք ուղում եք դիակուսիա մղել Սյուցկու այս արոցկիստական լեզվի դեմ: Բայց ի՞նչ կա այստեղ դիակուսիոն: Մի՞թե պարզ չէ, վոր Սյուցկին պարզապես գրգռաբուծ է Լենինին, բայլելիքներին: Զրպարաութունը հարկավոր է խարանել, այլ վոչ թե վերածել դիակուսիայի առարկայի:

Յուրաքանչյուր բայլելիքի դիակ, յեթե նա իրոք բայլելիք է, վոր Լենինը պատերազմից դեռնա չառ առաջ, մոտավորապես 1903—1904 թվերին, յերբ Ռուսաստանում ձևավորվեց բայլելիքների խումբը և յերբ առաջին անգամ իրենց դոյությունը դրացնել տվին գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ ձախերը: Վարում էր ու պորտուրիստների հետ և մեղանում Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեան մեջ, և այնտեղ՝ II Ինտերնացիոնալում, մանապօրապես գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ, խզում, անջատում առաջ բերելու գիծ: Յուրաքանչյուր բայլելիքի գիտե, վոր հենց այս պատճառով բայլելիքներն արդեն այն ժամանակ (1903—1905) II Ինտերնացիոնալի ու պորտուրիստների շարքերում վատասկեցին «անջատականներին» և կազմալուծվեցին «սպառնալիք» մատր: Բայց ի՞նչ կուտոց էր անել Լենինը, ի՞նչ կարող էլին անել բայլելիքները, յեթե ձախ սոցիալ-դեմոկրատ-

ները II Ինտերնացիոնալում և ամենից առաջ գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայում ներկայացնում էլին թույլ և անդոր խումբ, — կազմակերպչորեն չձևավորված, իդեոլոգիական չկոփված մի խումբ, վորը վախենում էր նույնիսկ «խուլում», «անջատում» բառն արտասանելուց: Հո չի՞ կարելի պահանջել, վորպեսզի Լենինը վորպեսզի բայլելիքները՝ Ռուսաստանից՝ ձախերի փոխարեն անջատում առաջ բերեն արևմտյան կուսակցութուններում: Սկս արդեն չեմ խոսում այն մասին, վոր կազմակերպչական և իդեոլոգիական խուլությունը ձախ սոցիալ-դեմոկրատների բնորոշ գիծն էր վոչ միայն նախապատերազմյան շրջանում: Իսկ այդ քաղաքական գիծը, ինչպես հայտնի չէ, ձախերը պահպանել են նաև պատերազմից հետո յեղող շրջանում: Բոլորին հայտնի չէ գերմանական ձախ սոցիալ-դեմոկրատների վերաբերյալ գնահատականը Լենինի «Յունիտսի» բրոշյուրի մասին՝ հարանի հոգովածում, վոր գրվել է 1916 թ. հոկտեմբերին, այսինքն՝ պատերազմն սկսվելուց ավելի քան յերկու տարի հետո, վորտեղ Լենինը քննադատելով ձախ սոցիալ-դեմոկրատների մի ամբողջ շարք ամենալուրջ քաղաքական սխալները Գերմանիայում, խոսում է «քայքայ գերմանական ձախերի քալուքյան մասին, — ձախեր, վորոնք բոլոր կողմերով խնկված են կաուցիակալութեան կեղծութեան, պեղանութեան, դեպի ուղարկմանը ցուցաբերվող «բարեկամալուսութեան» նույնիսկ ցանցով», վորտեղ խոսում է նա այն մասին, վոր «Յունիտսի» լուսին չի ազատվել գերմանական, նույնիսկ ձախ սոցիալ-դեմոկրատիայի «միջավայրից», վորտեղ վախենում են անստույգից, վախենում են միմեկի վերջ ասել հեղափոխական լուղուցները»:

II Ինտերնացիոնալի բոլոր խմբակցութուններից առաջին բայլելիքներն այն ժամանակ միակ խմբակցութունն էլին, վորը ընդունակ էր իր կազմակերպչական վործով և իդեոլոգիական կոփվածութեամբ նախաձեռնել վորևէ յուրջ բան Ռուսաստանի իրենց սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ յեղած իրենց ու պորտուրիստների հետ ուղղակի խզելու, անջատվելու խմատով: Ա՛յ, յեթե Սյուցկիները վորք անելին անգամ չաղացուցե՞լ, այլ պարզապես յենթադրել, թե Լենինը և առաջին բայլելիքները չեն ողտաղործել իրենց ամբողջ կարողութունն այն բանի համար, վորպեսզի կազմակերպեն անջատում ու պորտուրիստներից (Պիլսոնով, Մարտով, Դան) և վոնդեն ցենտրիստներին (Տրոցկի և Ռոստոմայան բլոկի մոտ կոլեկտիվները), — ապա այն ժամանակ կարելի կլիներ վախել Լենինի բայլելիքի մասին, բայլելիքների բայլելիքի մասին: Բայց բանն էլ հենց այն է, վոր Սյուցկիները չեն համարձակվում նույնիսկ ծաղուտ հանել հոգուտ ալդպիսի վայրենի յենթադրու-

1) Յունիտս — Ռոգա Լուդվիգսոն, ձախ սոցիալ-դեմոկրատները լեզու գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ:

թյան: Ձեն համարձակվում, վորովհետև դիտեն, վոր բոլորի՞ն հայանի ամեն գույների ուղարկումներինց հատկերը խզելու վճարահան քաղաքականության փաստերը, վոր կիրառել են ուսանական բալլելիկները (1904—1912 թ. թ.), աղաղակում են այդպիսի յենթադրության դեմ: Ձեն համարձակվում, վորովհետև դիտեն, վոր հետևյալ որն ենթ կզամգնեն անարդարների սյունին:

Բայց ահա մի հարց՝ կարո՞ղ էլ ինն այդքը ուսանական բալլելիկներն իրադրծել իրենց ուղարկումներինց և ցենտրիստ-հաշտ-վողականներից անջատվել՝ իմպերիալիստական պատերազմից շատ առաջ (1904—1912 թ. թ.), դրա հետ միասին չվարկիով Արևմտեան և արևմտաօրիստ ուղարկումներինց և ցենտրիստներից իրենց կայերը խղելու դիմ, անջատվելու դիմ: Ի՞նչ կարող է կասկածել այն մասին, վոր ուսանական բալլելիկներն իրենց քաղաքականության ուղարկումներին և ցենտրիստների նկատմամբ համարում էլ ինն քաղաքականության որոշակի Արևմուտքի ձայների համար: Ի՞նչ կարող է կասկածել, վոր ուսանական բալլելիկներն ամեն կերպ հրում էլ ինն Արևմուտքի ձայն սոցիալ-դեմոկրատներին, մասնավորապես գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ձայներին՝ խզել կապերը, անջատվել իրենց ուղարկումներինց ու ցենտրիստներից: Լենինի և ուսանական բալլելիկների մեղքը չէ, յենթ Արևմուտքի ձայն սոցիալ-դեմոկրատները հասունացած դուրս չեկան այն բանի համար, վորպեսզի դեռն ուսանական բալլելիկների հետքերով:

2. Մյուս կողմից կշտամբում է Լենինին և բալլելիկներին, վոր ներսերն չեկին աջակցում ձայներին գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ վճարար ու անդառնալիորեն, վոր նրանք աջակցում է ինն նրանց միայն լուրջ վերապահումներով, վոր Ֆրանկլան նկատառումները խանգարում էլ ինն նրանց աջակցել ձայներին մինչև վերջ: Դուք կամենում եք դիտելուսիս մղել այս շարժումների և ամբողջապես կեղծ կշտամբանքի դեմ: Բայց այստեղ դիտելուսիս ի՞նչ կա իսկապես: Միթե պարզ չէ, վոր Մյուս կողմից այստեղ մտնողություն է և ջանում է Լենինի ու բալլելիկների դեմ ուղղված կեղծ կշտամբանքով քողարկել ձայներին դիմադրող իսկապես ճեղքերը Գերմանիայում: Միթե պարզ չէ, վոր բալլելիկները չեկին կարող աջակցել ձայներին Գերմանիայում, — այն ձայներին, վորոնք ամեն քաղաքականում տատանվում էին բալլելիկի և մենչելիկի միջև, — առանց լուրջ վերապահումների, առանց նրանց սխալները լրջորեն քննադատելու, չդավաճանելով բանվոր զատակարգին և նրա հեղափոխությանը: Խարդախ մանյովրները հարկավոր է խաբանել, այլ վոչ թե վերածել դիմադրության առարկայի:

Այո՛, բալլելիկներն աջակցում էին ձայն սոցիալ-դեմոկրատներին Գերմանիայում միայն վորոշ, լուրջ վերապահումներով, քննադատելով նրանց կիսամենչելիկյան սխալները: Բայց դրա համար հարկավոր է բալլելիկներին վողդունել և վոչ թե կշտամբել:

Կա՞ն մարդիկ, վորոնք կասկածում են այս բանում: Դառնանք պատմությունից առնված ամենից ավելի հայտնի փաստերին:

ա) 1903 թվին լուրջ տարածաշուկայներ հայտարարվեցին բալլելիկների և մենչելիկների միջև Ռուսաստանում՝ կուսակցության անդամության հարցում: Կուսակցության անդամության վերաբերյալ իրենց ձևակերպումով բալլելիկներն ուղղում էին բանակցել կազմակերպչական սահմանվող պրոլետարիան տարբեր կուսակցության մեջ հորդելու դեմ: Այդպիսի հորդման վտանգն այն ժամանակ ավելի քան ունայ եր, շնորհիվ ուսանական հեղափոխության բուրժուա-դեմոկրատական բնույթի միասնական մենչելիկները պաշտպանում էին հակառակ դիրք, վորը լայնորեն աջակցում էր կուսակցության դռները վոչ-պրոլետարիան տարբեր առաջ: Նկատի ունենալով ուսանական հեղափոխության հարցերի կարևորությունը համաշխարհային հեղափոխական շարժման համար, արևմտ-յեվրոպական սոցիալ-դեմոկրատները վճարեցին միջամտել գործին: Միջամտեցին նաև ձայն սոցիալ-դեմոկրատները Գերմանիայում, Պարվուսն ու Ռոզա Լյուքսեմբուրգը, ձայների այն ժամանակվա լիդերները: Յեվ ի՞նչ: Նրանք յերկուսն էլ արտահայտվեցին բալլելիկների դեմ: Ընդ վորում մեղադրություն չարարվեց բալլելիկների հասցեյին, թե նրանք ունեն ուղարկումներ և բյանկիստական տենդենցներ: Հետագայում այդ գուհիկ ու մեղադրական ելակետները խլվեցին մենչելիկների կողմից և տարածվեցին ամբողջ աշխարհում:

բ) 1905 թվին Ռուսաստանում բալլելիկների ու մենչելիկների միջև ծագված լիդերներ տարածաշուկայներ ուսանական հեղափոխության բնույթի մասին: Բալլելիկները պաշտպանում էին պրոլետարիան հեղափոխության ներքո բանվոր զատակարգի և գյուղացիության դաշինքի դադարաբեկ: Բալլելիկները պնդում էին, վոր հեղափոխական դեմոկրատիկ դիկտատուրան՝ այն հաշվով, վորպեսզի բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխությունից անհապաղ անցնեն սոցիալիստական հեղափոխության՝ գյուղի չքավորության աջակցության առաջնություն պայմանում: Ռուսաստանում մենչելիկները ժխտում էին պրոլետարիան հեղափոխության դադարաբեկ բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխության մեջ, բանվոր դատակարգի կողմից գյուղացիության հետ դաշնակցելու քաղաքականությունից նրանք դեմադրանքներ լիքնալ բուրժուազիայի հետ համաձայնության մեջ մտնելու քաղաքականություն, իսկ պրոլետարիան և գյուղացիության հեղափոխական-դեմոկրատական դիկտատուրան հայտարարեցին ռեակցիոն, բյանկիստական սխեմա, վոր հակասում է բուրժուական հեղափոխության դարձացմանը: Ի՞նչպես վերաբերվեցին այդ վեճերին ձայները Գերմանիայի սո-

ցիալ-դեմոկրատիայի մեջ, Գարվուսը և Ռոզա Լյուքսեմբուրգը։ Նրանք հորինեցին պերմանենտ հեղափոխության ուսուցիական և կիսամենչևիկյան սխեման (հեղափոխության Մարքսյան սխեմայի ալյանդակ պատկերացում), վոր ամբողջական տոգորված էր բան-վոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի քաղաքականության մենչևիկյան ժխտումով, և հակադրեցին այդ սխեման պրոլետարիատի ու դուռդացիության հեղափոխական-դեմոկրատական գիլ-տատուրայի բալլչևիկյան սխեմային։ Հետագայում պերմանենտ հեղափոխության այդ կիսամենչևիկյան սխեման խլվեց Տրոցկու կողմից (մասամբ Մարտովի կողմից) և վերածվեց լենինիզմի դեմ պայքարելու գործիքի։

դ) Պատերազմին նախորդող շրջանում II Ինտերնացիոնալի կուսակցություններում հանդես չեկավ վորպես ամենաակտուալ հարցերից մեկը՝ ազգային-զաղութային հարցը, ճնշված ազգերի և գաղութների հարցը, ճնշված ազգերի և գաղութների ազատագրման հարցը, իմպերիալիզմի դեմ պայքարելու ազգերի հար-ցը, իմպերիալիզմի տասարամյան ուղիների հարցը։ Պրոլետարիան հեղափոխությունը ծավալելու և իմպերիալիզմն ողակելու շահերից յենելով՝ բալլչևիկներն առաջարկեցին ճնշված ազգերի և գաղութների ազատագրման շարժման աշակցության քաղաքականու-թյունը՝ ազգերի ինքնորոշման հիման վրա և զարգացրին առաջա-վոր յերկրների պրոլետարական հեղափոխության և գաղութների ժողովուրդների ու ճնշված յերկրների հեղափոխական-ազատագրա-կան շարժման միջև միասնական Փրոնտ ստեղծելու սխեմա։ Բոլոր յերկրների սոցիալ-չովինիստներն ու սոցիալ-իմպերիալիստները չհապաղեցին այդ կապակցությամբ զինավորվել բալլչևիկների դեմ։ Բալլչևիկներին հալածում էին ինչպես կատաղած չների։ Ի՞նչ դիրք բռնեցին այն ժամանակ ձախ սոցիալ-դեմոկրատներն Արևմուտքում։ Նրանք զարգացրին իմպերիալիզմի կիսամենչևիկյան ինտերիան, մերժեցին ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը՝ նրա մարքսիստական լրմբնորոշյամբ (մինչև բաժանումը և ինքնուրույն պետություն-ներ կազմելը ներառյալ), վանեցին գաղութների և ճնշված յերկրնե-րի ազատագրական շարժման յուրը հեղափոխական նշանակու-թյան ինդիսը, վանեցին պրոլետարական հեղափոխության և ազգային ազատագրական շարժման միջև միասնական Փրո-նտի հնարավորու-թյան ինդիսը և բալլչևիկների մարքսիստական սխեմային հակա-դրեցին այդ ամբողջ կիսամենչևիկյան չիտիթը, վորը հանդիսանում է ազգային-զաղութային հարցի համատարած թերազնահատու-թյուն։ Հայտնի յի, վոր այդ կիսամենչևիկյան չիտիթը հետո խլեց Տրոցկին և ողտադործեց վորպես պայքարի գործիք լենինիզմի դեմ։

Մրանք են ձախ սոցիալ-դեմոկրատներին բոլորին հայտնի սը-լախները Կեթանիայում։

Սեա դեռևս չեմ խոսում դերմանական ձախերի մյուս սխալ-

ների մասին, վորոնք քննադատվել են Լենինի համապատասխան հոդվածներում։

Ձեմ խոսում նաև այն սխալների մասին, վոր թույլ են տվել նրանք բալլչևիկների կիրառած քաղաքականությունը գնահատու-լիս Հոկտեմբերյան հեղաշրջման շրջանում։

Ի՞նչ են առում գերմանական ձախերի այս սխալները, վոր առնված են նախապատերազմյան շրջանի պատմությունից, յեթե վոչ այն, վոր ձախ սոցիալ-դեմոկրատները, չնայած իրենց ձախու-թյան, դեռ չեն ազատվել մենչևիկյան քաղաքից։

Իհարկե, ձախերը Գերմանիայում ունեցին վոչ միայն յուրը սխալներ։ Նրանք կատարել են նաև մեծ ու յուրը հեղափոխական գործեր։ Սեա նկատի ունեմ նրանց մատուցած մի ամբողջ շարք ծառայու-թյունները և հեղափոխական յեկույթները ներքին քաղա-քականության ու մասնավորապես բնութային պայքարի հարցե-րում, պարլամենտական և արտապարլամենտական պայքարի հար-ցերում, ընդհանուր գործադուլի պատերազմի, Ռուսաստանի 1905 իվի հեղափոխության - այլ հարցերում։ Հատկապես այս պատ-ճառով էլ յին նրանց հալի առնում բալլչևիկները, վորպես ձախե-րի, և աժակցում, առաջ էլին մզում նրանցիայց այս չի վոչնչադ-նում և չի կարող վոչնչացնել այն դատար, վոր ձախ սոցիալ-դե-մոկրատները Գերմանիայում դրա հետ միատեղ կատարել էին նաև մի ամբողջ շարք յուրը քաղաքական ու ինտերնեկական սխալներ, վոր նրանք դեռ չեն չեցին ազատագրվել մենչևիկյան բեռից և այդ պատճառով կարող էին բալլչևիկների կողմից ամենալուրջ քննա-դատության։

Հիմա ինքներդ դատեցե՞ք՝ կարո՞ղ էին արդյոք Լենինն ու բալլչևիկներն աշակցել ձախ սոցիալ-դեմոկրատներին Արևմուտ-քում, առանց յուրց վերադառումների, առանց նրանց սխալների յուրց քննադատության, չդավաճանելով բանվոր դասակարգի չա-հերին, չդավաճանելով հեղափոխության շահերին, չդավաճանե-լով կոմունիզմին։

Պարզ չե՞, արդյոք վոր Սլուցկին կշտամբելով Լենինին ու բալլչևիկներին այն բանի համար, վորի առթիվ պետք է վոզչունել նրանց, յեթե բալլչևիկ լինել, մերկացնում է իրեն մինչև վերջ, վորպես կիսամենչևիկի, վորպես դիմակավորված տրոցկիստի։

Սլուցկին յենթադրու-թյուն է անում, թե Լենինն ու բալլչևիկ-ներն Արևմուտքի ձախերի նկատմամբ իրենց տված գնահատու-թյան մեջ մեկնել են իրենց Փրակցիոն նկատառումներից, թե, հետևապես, ուռսական բալլչևիկներն իրենց Փրակցիայի շահերին զոհ էլին բերում միջազգային հեղափոխության մեծ գործը։ Հա-զիվ թե հարկավոր համարվի ապացուցել, վոր չի կարող լինել ա-վելի գոհճիկ ու նողկալի րան, քան այսպիսի յենթադրու-թյուն։ Ձի կարող լինել վոչնչե՞ ավելի գոհճիկ, վորովհետև անգամ մեր-կապարանոց գոհճկարանները մենչևիկների շարքերից սկսում են հասկանալ, վոր ուռսական հեղափոխությունը ուռսների մաս-

Նախորդ դործը չէ, վոր այդ, ընդհանրապէս, վորդ աշխարհի բան-
վոր դատարարի գործն է, համաշխարհային պրոքստարական հե-
ղափոխութեան դործը: Զի կարող լինել վոչինչ ավելի նողկալի,
վորովհետեւ անգամ II Ինտերնացիոնալին պատկանող պրոքստարական
գրպարտիչներն սկսում են հասկանալ, վոր բայցևիկները հետևո-
ղական ու միշտ վերջ հեղափոխական ինտերնացիոնալիզմը պրո-
քստարական ինտերնացիոնալիզմի որինակ է բոլոր յերկրների բան-
վորների համար:

Այո՛, ուսական բայցևիկներն առաջին պլանն ելին քաշում ուս-
ական հեղափոխութեան արմատական հարցերը, ինչպիսիք են
կուտակցութեան վերաբերյալ հարցերը, մարքսիստների դեպի բուր-
ժուազեմոկրատական հեղափոխութեան ունենալիք վերաբեր-
մունքի հարցերը, բանվոր դատարարի և գյուղացիութեան դաշին-
քի, պրոքստարիստի հեղեմոնիայի, պարլամենտական և արտա-
պարլամենտական պայքարի, ընդհանուր գործադուլի հարցերը,
բուրժուազեմոկրատական հեղափոխութեան սոցիալիստականի
վերածելու, պրոքստարիստի դիկտատուրայի, իմպերիալիզմի,
սպիտակ ինքնորոշման, ճնշված ազգերի ու զաղուլթների ազատա-
գրական շարժման, այդ շարժման ամպլիցելու քաղաքականութեան
հարցերը և այլն: Նրանք առաջ ելին քաշում այս հարցերը, վոր-
պէս վործադար, վորով ստուգում էին ձախ սոցիալ-դեմոկրատ-
ների հեղափոխական տոկոսնութեանն Սրեմուտը: Անեյի՛ն
նրանք այդպիսի իրաւունք: Այո՛, ունեյին: Վոչ միայն ունեյին,
այլ և պարտավոր էին այդպէս վարվել: Նրանք պարտավոր էին
այդպէս վարվել, վորովհետեւ բոլոր այդ հարցերը միաժամանակ
համաշխարհային հեղափոխութեան արմատական հարցերն էին,
վորի ինքնիններն բայցևիկները յենթարկում էին իրենց քաղա-
քականութեանը, իրենց տակտիկան: Նրանք պարտավոր էին այդ-
պէս վարվել, վորովհետեւ միայն այդպիսի հարցերում կարելի յեր
ստուգել ինչպէս պետքն է՝ II Ինտերնացիոնալի այս կամ այն խում-
բավորման հեղափոխականութեանը: Հարց է ծագում՝ ել վորն է
այստեղ ուսական բայցևիկների «Ֆրակցիոնալիստութեանը» և
ինչպե՞ս յեն այստեղ «Ֆրակցիոն» նկատառումները:

Լենինը դեռևս 1902 թվին գրել է իր «Ի՞նչ անել» բրոշյուրում,
վոր «պատմութեանը մեզ առաջադրել է մերձագույն խնդիր,
վարն ամենահեղափոխականն է վոր յերկրի ել ազում է լինի պրո-
քստարիստի բոլոր մերձագույն խնդիրներից», վոր «այդ խնդրի
իրականացումը, վոչ միայն յեմպրոպական, այլև ատիական ունակ-
ցիայի ամենագործող պատմարի կործանումը, — ուսական պրոք-
ստարիստի կղարձներ միջազգային հեղափոխական պրոքստարիս-
տի ավանդարդ»: «Ի՞նչ անել» բրոշյուրի յուր տեսնելուց հետո ան
ցել է 30 տարի: Վոչ վոչ չի համարձակվի ժխտել, վոր անցրին
այդ ժամանակամիջոցում փայլուն կերպով հաստատեցին Լենինի
խոսքերը: Բայց սրանից չի՞ հետևում արդո՞ք, վոր ուսական հե-
ղափոխութեանը ե՛ր (և մնում է) համաշխարհային հեղափոխութեան

հանդուցական, վոր ուսական հեղափոխութեան արմատական
հարցերը հանդիսանում էին դրա հետ միասին (և հանդիսանում
են այժմ) համաշխարհային հեղափոխութեան արմատական հար-
ցեր:

Պարզ չէ՞ արդո՞ք, վոր միայն այսպիսի արմատական հարցե-
րում կարելի յեր ստուգել, ինչպէս հարին է, ձախ սոցիալ-դեմոկ-
րատների հեղափոխականութեանն Սրեմուտը:

Պարզ չէ՞ արդո՞ք, վոր այսպիսի մարդիկ, վորոնք դիտում են
այս հարցերը վորպէս «Ֆրակցիոն» հարցեր, մեկնացնում են իրենց
միջեւ վերջ վորպէս գոնհարանների և ալլասերվածների:

3. Սլուցկին պնդում է, վոր դեռ չեն գտնվել բավարար քա-
նակութեամբ սլաշտոնական դոկումենտներ, վորոնք վկայեյին
Լենինի (բայցևիկների) վճռական և անհաշտ պայքարը ցենտրիզ-
մի դեմ: Այդ բյուրոկրատիկ թեզիսը նա գործածում է վորպէս ան-
հաղթահարելի արգումենտ հոգուտ այն դրութեան, վոր Լենինը
(բայցևիկները) իրր թե թերազնահատել է ցենտրիզմի վտանգը
II Ինտերնացիոնալում: Դուք հանձն եք բռնում դիսկուսիա մղել
այս անհեթեթութեան դեմ, այս ժուլիկային խարդախութեան դեմ:
Բայց այստեղ դիսկուսիոն ի՞նչ կա: Մի՞թե առանց դրան ել պարզ
չի, վոր դոկումենտներ վերաբերյալ դուր յցնելով Սլուցկին ջա-
նում է ճողարկել իր այսպէս կոչված դուր յթի վոգորմելի ու կեղծ
լինելը:

Սլուցկին գոյութեան ունեցող կուսակցական դոկումենտները
բավարար չի համարում: Ինչո՞ւ, ի՞նչ հիման վրա: Մի՞թե II Ին-
տերնացիոնալի դժով, ինչպէս նաև Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկ-
րատիայի մեջ ներկուսակցական պայքարի դժով յեղած բոլորին
հայտնի դոկումենտները բաւարար չեն, վորպէսզի սմբողջ պար-
զութեամբ ցուցադրվի Լենինի ու բայցևիկների անհաշտ հեղափո-
քական պայքարն ուղարտունիստների և ցենտրիստների դեմ: Սլուց-
կին առհասարակ ծանոթ է այդ դոկումենտներին: Նրան ել ի՞նչ
դոկումենտներ են հարկաւոր:

Յենթադրենք, թե բացի այդ հայտնի դոկումենտներից զրա-
նակին մի կույտ ուրիշ դոկումենտներ ել, անե՞նք՝ նման բայցևիկ-
ների բանաձևերին, վորոնք մի ավելորդ անգամ խոսում են ցենտ-
րիզմի վոչնչացման անհրաժեշտութեան մասին: Արդո՞ք այս նշա-
նակում է, վոր միայն թղթե դոկումենտների տակալութեանը բա-
վական է, վորպէսզի ցուցադրվի բայցևիկների իսկական հեղափո-
խականութեանը և իսկական անհաշտութեանը յուր ցենտ-
րիզմի նկատմամբ: Արդո՞ք ո՞վ, բացի անհուսալի բյուրոկրատ-
ներից, կարող է հնչել միայն թղթե դոկումենտների վրա: Ար-
դո՞ք ո՞վ, բացի արխիվային միջոցից, չի հասկանում, վոր կուսակ-
ցութեաններն և լիդերներն հարկավոր է ստուգել ամենից առաջ
իրենց գործերով, այլ վոչ թե միայն իրենց դեկլարացիաներով:
Պատմութեանը հայտնի չեն վոչ-սակավաթիվ սոցիալիստներ, վո-

բոնք պատրաստակամութեամբ ստորագրում ելին ուղածք հեղափո-
խայա բանաձևերը, գործնադիր գրանտով աղատվան իրենցից պոկ
չեկող քննադատները: Բայց այդ գնուն չի նշանակում, թե նրանք
մերտուում ելին կամքում այդ բանաձևերը: Այնուհետև պատմու-
թյանը հայտնի չեն վոչ- սակաւաթիվ սոցիալիստներ, վարոնք
գործողը բերնին պահանջում ելին արիւշ յերկրների բանվորական
կուսակցութեանները ամենաթունը հեղափոխական գործողու-
թյաններ: Բայց այդ գնուն չի նշանակում, թե նրանք չեկին նա-
հանում իրենց սեփական կուսակցութեան կամ իրենց սեփական
յերկրում: Իրենց ուղորդունիստների հանգեպ, իրենց բուրժուա-
զիայի հանդեպ: Այդ չե՞ պատճառն արդար, վոր Լենինը սոփո-
րեցում եր մեղ ստուգել հեղափոխական կուսակցութեաններին,
հասանքներին, իրենցներին վո: թե նրանց դեկլարացիաներով ու
բանաձևերով, այլ նրանց գործերով:

Պարզ չե՞ արդար, վոր յիթե Սյուցկին իսկապես կամենում եր
ստուգել Լենինի և բայլչեկինների անհայտութեանը զույր ցննու-
րիմն ունեցած իրենց հարաբերութեաններում, նա պիտո ե իր
հոգիւածի կիւմ դարձներ վոչ թե ստանձնի դոկումենտներն ու յեր-
կու-յերեր անձնական նամակ, այլ բայլչեկինների ստուգումն ի-
րենց գործերով, իրենց պատմութեամբ, իրենց գործողութեաննե-
րով: Մի՞թե մեղ մոտ, Ռուսաստանում սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ
չկային ուղորդունիստներ, ցննորիստներ: Մի՞թե բայլչեկինները
չեկին մոտ մոտական ու անհայտ պարզար րոյոր այս հասանքնե-
րի գն: Մի՞թե այդ հասանքները կապւած չեկին թե գաղափարա-
պես, թե կաղմակերպութեան Արեւմուտքի ուղորդունիստների ու
ցննորիստների հետ: Մի՞թե բայլչեկինները չթախախտեցին ուղոր-
տունիստներին ու ցննորիստներին այնպէս, ինչպես չի Զախախտել
նրանց վոչ մի ձախ խումբ աշխարհում: Ինչպես կարելի չի այս
րոյորից հետո ասել, թե Լենինն ու բայլչեկինները թերապահա-
տում ելին ցննորիստների վտանգը: Ինչո՞ւ Սյուցկին անտեսեց, այդ
փաստերը, վորոնք վճռական նշանակութեան ունեն բայլչեկինների
բնութագրման համար: Ինչո՞ւ նա չողտադորձեց Լենինի և բայլչե-
կինների ստուգումն իրենց գործերով, իրենց գործողութեաններով
կատարելու ամենահոստալի մեթոդը: Ինչո՞ւ նա չերադամեց պատա-
հարը ընտրած թղթերում փորձելու նվազ հոստալի մեթոդը:

Վորովհետև բայլչեկիններին իրենց գործերով ստուգելու ավե-
րի հոստալի մեթոդի դիմելն անխթաբութեան հիմնիկը չուր կտար
Սյուցկու ամբողջ գրութիւնը:

Վորովհետև բայլչեկիններին իրենց գործերով ստուգելը ցույց
կտար, վոր բայլչեկիններն աշխարհում միակ հեղափոխական կաղ-
մակերպութեան են, վորը Զախախտել և միշտ վերջ ուղորտու-
նիստներին ու ցննորիստներին և կուսակցութեանց դուրս և
վնդել նրանց:

Վորովհետև բայլչեկինների իսկական գործերին ու իսկական

դատմութեանը դիմելը ցույց կտար, վոր Սյուցկու ուսուցիչները—
տրոցկիստները—այդլ ևս զլխապար ու հիմնալամ խուսքը, վորը
Ռուսաստանում ցննորիստ եր պատկաստում և դրա համար, ի-
գեմս Ռուսաստանի բոլիկ, հատուկ կաղմակերպութեան եր ստեղ-
ծում, վորպես ցննորիստի ուղիս:

Վորովհետև բայլչեկիններին իրենց գործերով ստուգելը վեր-
նակահապեա կմերկայներ Սյուցկուն, վորպես մեր կուսակցութեան
պատմութեան կեղծողի, վորը վորժում և սրտել նախապատու-
րազմյան չըջանի տրոցկիստի ցննորիստը՝ դրապարտար մեղադ-
րելով Լենինին և բայլչեկիններին ցննորիստի վտանգը թերապահա-
հատելու մեջ:

Ահա թե, բեկ. խմբագիրներ, ինչ կարելի չի ասել Սյուցկու
և նրա հոգիւածի վերաբերյալ:

Դուք տեսնում եք, վոր խմբագրութեանը սխալ և գործել,
թույլ աղալով դիսկուսիա մեր կուսակցութեան պատմութեան կեղ-
ծողի հետ:

Ինչը կարող եր մղել խմբագրութեանը դեպի այդ անձիւտ ու-
ղին: Յեւ կարծում եմ, վոր նրան դեպի այս ուղին մղել և նեխած
լիբերալիզմը, վորն այժմ բայլչեկինների մի մասի մեջ վորոշ չու-
փով տարածւած և: Բայլչեկիններից վոմանք կարծում են, վոր
տրոցկիզմը կոմունիզմի Ֆրաչիսան և, ճիշտ և, սխալվող, րաղա-
կան շատ հիմարութեաններ անող, յերբեմն նույնիսկ հակախոր-
հողային, րաղ աշուտամենայնիվ կոմունիզմի Ֆրաչիսան: Այս-
տեղից և առաջանում վորոշ լիբերալիզմ դեպի տրոցկիստները և
տրոցկիստներն մտածող մարդիկ: Հաղիվ թե հարկաւոր և աղա-
ցուցել, վոր այսպիսի հայացքը տրոցկիզմի նկատմամբ՝ խորապես
սխալ և և մտաւախար: Իրապես տրոցկիզմը վաղուց և արդեն դու-
ղարել կոմունիզմի Ֆրաչիսա ինեւուց: Իրապես տրոցկիզմն ա-
ռաջաւոր չոկտուն և հակահեղափոխական բուրժուազիայի, վորը
պարզար և մղում կոմունիզմի դեմ, խոհողային իշխանութեան
դեմ, սոցիալիզմի շինարարութեան դեմ ԽՍՀՄ-ում:

Ո՞վ տվեց հակահեղափոխական բուրժուազիային հոգեւոր զենք
բայլչեկիզմի դեմ՝ մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու անհնարու-
նութեան թեղիսի ձեով, բայլչեկինների աշխարհում անխուսափե-
լիութեան թեղիսի ձեով և այլն: Այդ զենքը նրան տվեց տրոցկիզմը:
Զի՞ կարելի պատահականութեան համարել այն փաստը, վոր բոյսը
հակախորհրդային խմբագրութեանը ԽՍՀՄ-ում խորհրդային իշ-
խանութեան դեմ պայքարելու անխուսափելիութեանը հիմնաժո-
րելու իրենց վորժերում դիմում ելին մեր յերկրում սոցիալիզմ
կառուցելու անհնարելիութեան, խորհրդային իշխանութեան աշխ-
տեման անխուսափելիութեան, կապիտալիզմի դատնալու հաղա-
նականութեան տրոցկիստական հայտնի թեղիսին:

Ո՞վ տվեց հակահեղափոխական բուրժուազիային ԽՍՀՄ-ում
տակալիկական զենք՝ խորհրդային իշխանութեան դեմ բացահայտ

յիւլիաներ անելու փորձի ձեւով: Այդ դէնքը նրան տալիս տրոց-
կիսաները, փորձը փորձ ելին անում հակախորհրդային դեմոնս-
տրացիա սարքել: Մեկվայում և Լենինգրադում 1927 թվին նո-
յեմբերի 7-ին: Փաստ է, փոր տրոցկիստների հակախորհրդային
յիւլիաները բարձրացրին բուրժուազայի վազին և թղթայադերձ-
արքն բուրժուական մասնագետներին փաստարար աշխատանքը:

Ո՞վ տվեց հակահեղափոխական բուրժուազային կազմակերպու-
թյան զենք՝ ընդհատակյա հակախորհրդային կազմակերպու-
թյան ներքին տառապանքներ փորձերի ձեւով: Այդ դէնքը նրան տալիս
տրոցկիստները, փորձը կազմակերպել էին իրենց սեփական հա-
կարալլչեիկյան անկախ խումբը: Փաստ է, վաղ տրոցկիստներին
ընդհատակյա հակախորհրդային աշխատանքը հեղափոխական հակա-
խորհրդային խաբարութունների կազմակերպչական ձեւավորումը
էՍՄ-ում:

Տրոցկիստն առաջադր օրկանն և հակահեղափոխական բուր-
ժուազայի:

Ահա թե ինչու լիբերալիզմը թեկուզ ջանքախախտ ու քաղաքի-
փած ու չէկում նկատմամբ, քյաուպյուրիտն է, փոր սահմա-
նակցում է փոքրագործության, գալմանսության՝ հանդեպ բան-
վոր դատարարի:

Ահա թե ինչու մի քանի «գրականագետներ» և «գյաւմարան-
ներ» փորձերը՝ մարտանեղարար մեր գրականության մէջ իրեն-
քու քաղաքիփած տրոցկիստական հնոտին, պետք է հաղթել բույլ-
չեիկներին կողմից փնտրան հակահարձակ:

Ահա թե ինչու չի կարելի թույլատրել զրախան դիմադրա-
տրոցկիստական մաքսանեղների հետ:

Ինձ թվում է, փոր տրոցկիստական մաքսանեղների տալա-
կարդին պատրանող «գյաւմարաններ» և «գրականագետներ» ջա-
նում են անցկացնել իրենց մաքսանեղ աշխատանքն առայժմ յեր-
կու գծով:

Առաջին՝ նրանք ջանում են ապացուցել, թե Լենինը պատե-
րազմի նախորդող չրջանում թերապահատում էր ցենսորի մի-
տանդները, ընդվորում աշատեղ չիտրձված ընթերցողին եր թողն-
վում գուշակել, թե Լենինն իրր թե ախ ժամանակ դեռևս խելո-
կան հեղափոխական չէր, թե նա աշղպիսին դարձավ միայն պա-
տեազմից հետո, այն բանից հետո, յերբ «փերադիմից» Տրոցկու
ոգնությամբ: Այդպիսի մաքսանեղների տիպիկ ներկայացուցիչ
կարելի յն համարել Մյուցկուն: Վերը մենք տեսանք, փոր Մյուցկին
և կամպանիան արժանի չեն, փոր յերկար գրազմիք նրանցով:

Յերկրորդ՝ նրանք ջանում են ապացուցել, թե Լենինը չէր
հասկանում բուրժուա-գեմոկրատական հեղափոխության վերան-
ման անհրաժեշտությունը սոցիալիստական հեղափոխության մեջ,
ընդվորում աշատեղ անխորձ ընթերցողին և թողնվում գուշակել,
թե Լենինն իրր թե ախ ժամանակ դեռևս խելական թալլչեիկ չէր,
թե նա հասկացավ աշղպիսի վերանման անհրաժեշտությունը միայն

պատերազմից հետո, այն բանից հետո, յերբ նա «փերադիմից»
Տրոցկու ոգնությամբ: Այդպիսի մաքսանեղների տիպիկ ներկա-
յացուցիչ կարելի յն համարել «Համ. 4 (բ) 3 պատմության դա-
ընթացի» հեղինակ Վոյսեվիչին: Ճիշտ է, Լենինը դեռ 1905 թվին
գրում էր, փոր «գեմոկրատական հեղափոխության» մեմֆ խ-
կույն երբ կօխեմ անցնել, և եեեց մեր ումերի չափով-գիտակց
ու կազմակերպված պոլիտարիստի ումերի չափով-կոխեմ
անցնել սոցիալիստական հեղափոխության», փոր «մեմֆ կոզմաիլ
եմֆ անթիկատ հեղափոխության», փոր «մեմֆ կազ չեմ անում
կես մահապարհիմ»: Ճիշտ է, նման կարգի փաստեր ու դոկումեն-
տեր կարելի կլինի գտնել Լենինի յերկրում մեծ քանակությամբ:
Իայց Վոյսեվիչինն ի՞նչ գործ ունեն Լենինի կյանքի և գործա-
նյության վերաբերյալ փաստերի հետ: Վոյսեվիչինը գրում են
նրա համար, փորդեպի թալլչեիկյան գուշին ներկվելով՝ անցկա-
նեն իրենց հակալենինյան մաքսանեղ ապրանքը, ստին բալլչե-
վիչների մասին և կեղծեն թալլչեիկյան կուսակցության պատմու-
թյունը:

Գուր տեսնում էք, փոր Վոյսեվիչինն արժեն Մյուցկիններին:
Մյուցկինն են տրոցկիստական մաքսանեղների «հանապար-
ներն ու համպարամանները»:

Ինչքեղ հասկանում էք, փոր խմբագրության գործը չն հե-
տացնել նման «պատմարաններ» մաքսանեղ գործունեյությունը՝
նրանց տրամադրելով դիմադրել տրիբունալ:

Խմբագրության ինդիկն է, բոտիս, պատշաճ բարձրության
հույցնել թալլչեիկի պատմության հարցերը, դիտակալ, թալլչե-
վիչյան ուղանքի մի գնել մեր կուսակցության պատմության ու-
սումնասիրման գործը և սրել ուշադրությունը մեր կուսակցության
պատմության տրոցկիստական և ամեն տեսակի ալլ կեղծողների
դեմ, սխառնատրիկաբար սրկելով նրանց դիմակները:

Այն ամիկի քան անհրաժեշտ է, փորդենտն նույնիսկ մեր պատ-
մարաններից մի քանիսը, — յես խոսում եմ առանց չափերի պատ-
մարանների մասին, մեր կուսակցության թալլչեիկյան պատմա-
րանների մասին, — ապա չեն աշղպիսի սխալներից, փորնք չոր
են յցնում Մյուցկինների և Վոյսեվիչինների ջրազացին: Բացառու-
թյուն չի կազմում նաև աշատեղ, ցափք սբաի, և լոկ. Բարոյալ-
սին, փորի Համ. 4 (բ) պատմության վերաբերյալ գրքի մի մի,
չնայած նրանց արժանիքներին, պարունակում են սկզբունքային և
պատմական բնույթի մի շարք սխալներ:

Կոմ. բոլորներով՝ Բ. ՄՏԱԼԻՆ

И. В. СТАЛИН

О некоторых вопросах
истории большевизма
Госиздат ССР Армения
г. Эривань, 1932 г.

